

Vastaus kirjalliseen kysymykseen CETA-sopimuksen ja soten valinnanvapausmallin yhteisvaikutuksista

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Touko Aalto /vihr ym. näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 232/2017 vp:

Onko CETA-sopimuksen ja erityisesti siihen sisältyvän investointisuojan ja soten valinnanvapausmallin yhteisvaikutuksista tehty perusteellista arvioita ja jos on, niin mitkä ovat sen tulokset sekä

lukitseeko CETA-sopimus mahdollisesti käyttöön otettavan valinnanvapausmallin siten, että jonkun tai joidenkin palveluiden poistaminen markkinoilta ja ottaminen takaisin julkiseen tuotantoon voi osoittautua mahdottomaksi?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Kuten kirjallisessa kysymyksessä todetaan, CETA-sopimuksen eli Euroopan unionin ja Kanadan välille neuvotellun vapaakauppasopimuksen sisällöstä ja merkityksestä on monenlaisia käsitteitä. Asiasta on informoitu eduskuntaa (mm. E 71/2009 vp ja E 32/2016 vp). Euroopan unionin ja Kanadan välillä saavutetussa neuvottelutuloksessa on otettu huomioon muun muassa eduskunnan valiokuntakäsittelyssä todettuja asioita ja tehty muutoksia. Sopimus on myös ollut tiedossa valmisteltaessa sosiaali- ja terveydenhuollon uudistusta (HE 15/2017 vp.) ja siihen liittyvää esitystä laiksi asiakkaan valinnanvapaudesta sosiaali- ja terveydenhuollossa (HE 47/2017 vp.).

Sopimus ei kata julkisia palveluja, joiksi katsotaan palvelut, joita ei tarjota kaupallisesti eikä kilpailtaessa yhden tai useamman taloudellisen toimijan kanssa. Koska julkisia palveluita koskevien määritelmien tulkinta Suomen sosiaali- ja terveyspalvelurakenteen osalta ei ole yksiselitteinen, on Suomi tehnyt sopimuksen sitoumuksiin tarvittavat sosiaali- ja terveyspalveluita koskevat rajoitukset. Rajoitukset sulkevat kyseiset alat sopimuksen markkinoillepääsyä koskevien sitoumusten ulkopuolelle ja turvaavat kansallisen sääntelyvapauden näillä aloilla myös tulevaisuudessa.

Sopimuksessa säädetään myös investointien suojasta, jonka mukaan osapuolten on kohdeltava sopimuksen kattamia sijoituksia oikeudenmukaisesti ja tasapuolisesti. Investointisuoja ei koske sijoitusten markkinoillepääsyä vaan ainoastaan sijoituksia, jotka on jo tehty maan lakien ja määräysten mukaisesti. Sopimuksen mukaan osapuolilla säilyy kuitenkin oikeus sellaisiin sääntelytoimiin, jotka ovat tarpeen legitiimien politiikkatavoitteiden, kuten terveyden, turvallisuuden, ympäristön, julkisen moraalin, sosiaalisen tai kuluttajien suojelun sekä kulttuurisen monimuo-

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 232/2017 vp

toisuuden suojelun saavuttamiseksi. Sopimuksessa selvennetään että pelkästään se, että osapuoli sääntelee tai muuttaa lainsäädäntöään tavalla joka vaikuttaa kielteisesti investointiin tai puuttuu sijoittajan odotuksiin esimerkiksi voitoista, ei tarkoita sijoitusten kohtelua koskevien määräysten rikkomista.

EU:n ja Kanadan laatimassa yhteisessä tulkitsevassa välineessä, sen kohdassa 4, todetaan sopimuksesta, että:

- a) Euroopan unioni ja sen jäsenvaltiot sekä Kanada vahvistavat ja tunnustavat hallitusten oikeuden kaikilla tasoilla tarjota julkisina palveluina pitämiään palveluja ja tukea niiden tarjoamista, muun muassa kansanterveyden ja koulutuksen, sosiaalipalvelujen ja asuminen sekä veden keruun, puhdistuksen ja jakelun aloilla.
- b) CETA ei estä hallituksia määrittelemästä ja sääntelemästä näiden palvelujen tarjoamista yleisen edun nimissä. CETA:ssa ei edellytetä, että hallitukset yksityistävät mitään palveluja eikä se estä hallituksia laajentamasta kansalaisille tarjoamiensa valikoimaa.
- c) CETA ei estä hallituksia tarjoamasta yksityisten palveluntarjoajien aiemmin tarjoamia julkisia palveluja eikä saattamasta takaisin valtion valvontaan aikaisemmin yksityistettyjä palveluja. CETA ei merkitse sitä, että julkisen palvelun antaminen yksityisten tarjoajien hoidettavaksi tekee siitä lopullisesti osan kaupallista sektoria.

Investointisuoja koskevat säännökset eivät siis tarkoita, että sopimusosapuolet eivät voisi tehdä muutoksia kansalliseen lainsäädäntöön. Muutokset eivät myöskään muodosta sopimusmääräysten rikkomusta ja siten mahdollista korvausvelvollisuutta jos ne eivät ole mielivaltaisia ja ovat perusteltuja ja vaikuttavat yhdenmukaisesti ja syrjimättömästi sekä kansallisiin että sopimusvaltion yrityksiin. Sopimus ei siten anna ulkomaisille yrityksille parempaa oikeutta korvauksiin kuin kansallisille yrityksille.

Mahdolliset sijoittajien ja osapuolten väliset riidat käsiteltäisiin sopimuksen perusteella muodostettavassa investointituomioistuimessa, johon osapuolet valitsevat määrääjäksi riippumattomat tuomarit. Riitojenratkaisussa mahdollisesti määrättävät korvaukset perustuisivat objektiivisiin perusteisiin ja ne eivät voisi olla sijoittajan tosiasiaa kärsimää vahinkoa suurempia.

CETA-sopimuksen ja valinnanvapausmallin yhteisvaikutuksista ei ole tehty erikseen perusteellista arviota, koska sitä ei ole katsottu tarpeelliseksi. Sopimus ei estä kansallisen lainsäädännön muuttamista ja sen kattamien palvelujen poistamista markkinoilta ja ottamista takaisin julkiseen tuotantoon. Näin ollen Suomi voisi edelleen päättää julkisten palveluiden (esimerkiksi sosiaali- ja terveyspalveluiden) järjestämistavasta ja rahoituksesta, mutta tämä olisi tehtävä investoijien kohtelusta annettujen määräysten puitteissa.

Helsingissä 20.6.2017

Perhe- ja peruspalveluministeri Juha Rehula